

13

14

15

16

Dit moet je weten

Ik voel me niet lekker

Als je ziek bent, krijg je van de dokter soms een recept. Bij de apotheek kun je de medicijnen gaan halen. Een apotheek van honderd jaar geleden herkende je aan de gaper. Binnen stonden grote kasten en een toonbank. Achter in de werkplaats stampte de apotheker de poeders. Een hoestdrankje kookte hij zelf. Meer dan honderd jaar geleden heette een ziekenhuis een gasthuis. In een grote zaal stonden lange rijen met bedden. Soms lagen er zelfs twee zieken in één bed! De patiënten werden ook niet elke dag gewassen. Het was er niet zo schoon als nu. In vuil zitten veel bacteriën. Die kun je door een microscoop zien. Ze kunnen je ziek maken. Daarom is nu alles heel schoon in een ziekenhuis.

Om gezond te blijven moet je goed voor je lichaam zorgen. Dat betekent dat je jezelf wast en je tanden poetst. Je moet ook voldoende bewegen. Gezond eten is ook heel belangrijk.

Een gaper.

Wat zie je?

Soms zie je plaatjes zonder woorden of een verhaal. Toch begrijp je wie op het plaatje belangrijk is of hoe het verhaal gaat. In sommige kerken zie je overal schilderijen en glas-inloodramen. Die zijn vaak al heel oud. Ze gaan over de verhalen die in de kerk verteld worden.

Zo'n honderd jaar geleden maakten mensen knipsels. Ze lijken op schaduwen van dingen en mensen. In speciale winkels kon je een portret van jezelf laten knippen. Of knipsels kopen.

Vincent van Gogh is een bekende schilder van vroeger. Hij schilderde gewone mensen en gewone dingen. Hij werkte met veel kleuren. Lang geleden duurde het maken van een pasfoto heel lang. Je moest minuten lang stilzitten. Na een paar dagen kon je dan de zwart-witfoto ophalen. Meer dan honderd jaar geleden zette iemand heel veel zwart-witfoto's achter elkaar. Dat was het begin van de film. Een pianist maakte muziek bij de film.

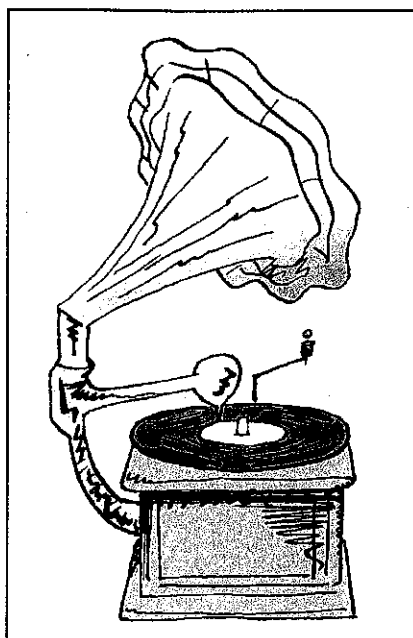
Een silhouet.

Daar zit muziek in!

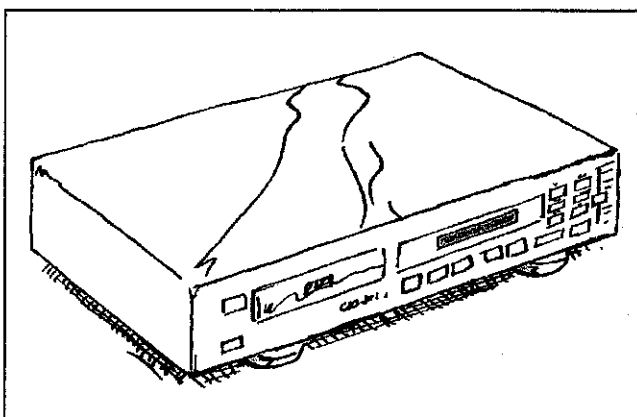
Op de markt speelden honderd jaar geleden straatmuzikanten op een viool of accordeon. Rijke mensen hadden een speeldoos. Ze draaiden die aan met een slinger. Zo konden ze thuis naar muziek luisteren. Toen opa jong was, luisterden mensen nog niet vaak naar de radio. De fanfare trad bij elk feest op. En in de muziekkoepeel was er elk jaar een uitvoering.

Zo'n vijftig jaar geleden werd de grammofoon uitgevonden. De muziek stond op een ronde plaat. Die draaide rond. Je zette de naald op de draaiende plaat. Dan hoorde je muziek of iemand praten. Op de plaat kwamen gauw krassen.

Toen jouw ouders jong waren, werd er veel naar popmuziek geluisterd. Die konden ze op cassettebandjes opnemen. Ieder jaar was er weer een andere soort muziek. Daar hoorden vaak ook aparte kleren of een apart kapsel bij.

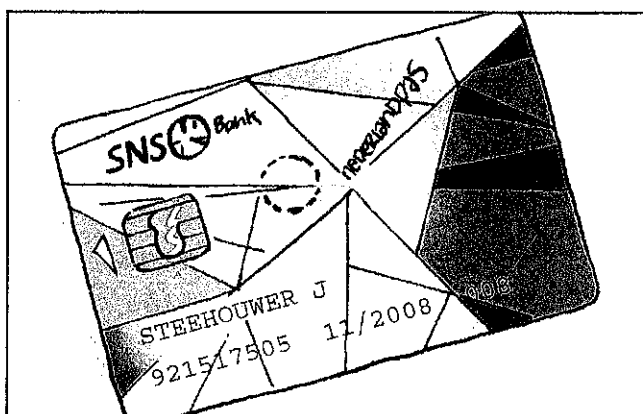

Een oude grammofoon.

Een moderne cd-speler.

Eerst betalen!

Sinds 2002 betalen wij met euro's. Vóór die tijd had Nederland ander geld. Dat was de gulden. Soms had een gezin honderd jaar geleden geen geld meer. Dan kon je een voorwerp naar de lommerd brengen. Die gaf je er geld voor. Later kon je het voor méér geld weer terugkopen. En anders verkocht de lommerd het aan iemand anders. Tegenwoordig kun je betalen zonder dat je geld bij je hebt. Dat gebeurt via de computer. Je pinpas gaat in de automaat. Je toetst je pincode in. Dan kies je het bedrag. De computer zorgt ervoor dat de winkel dan jouw geld krijgt.